

Karhakkamaan tuulivoimahankkeen osayleiskaavan laatiminen

TEKN 10.01.2024 § 6
4155/10.02.02/2023

Valmistelija

Kaavasuunnittelija Päivi Harjuniemi, p. 040 546 2977

Tornio Karhakkamaa Tuuli Ky suunnittelee Tornion Karhakkamaan alueelle tuulivoimapuistoa. Kaava-alue liittyy Ylitornion kunnan rajaan ja on lähimmillään noin 4 km Ruotsin rajasta. Kaava-alueen koko on noin 9140 hehtaaria.

Tornion kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaavoitusaloitteen 10.6.2019 § 68 ja päättänyt Karhakkamaan tuulivoimahankkeen yleiskaavoituksen käynnistämisestä. Tuuliwatti Oy ja Tornion kaupunki on ovat tehneet kaavoitussopimuksen yleiskaavamuutoksen käynnistämisestä Karhakkamaan alueen osalta 16.10.2019. Kaavoitussopimus on siirretty teknisten lautakunnan 1.3.2021 § 68 päätöksellä Exilion Tuulihankkeet Ky:lle ja jälleen 20.12.2022 § 471 päätöksellä Tornio Karhakkamaa Tuuli Ky:lle. Tornio Karhakkamaa Tuuli Ky:n edustaja on Tornio Karhakkamaa Tuuli GP Oy, jonka omistaa tasaosuuksin Exilion Tuuli Ky sekä BayWa r.e. Nordic AB.

Kaava on tullut vireille teknisten palvelujen lautakunnan päätöksellä 12.2.2020 § 28. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä ympäristönvaikutusten arviointisuunnitelma ovat olleet nähtäville 5.8.-5.10.2020. Nähtävilläoloaikana annettiin yhteensä 25 lausuntoa, Suomen puolelta 86 mielipidettä ja Ruotsin puolelta 137 mielipidettä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatuun palautteeseen on laadittu vastineet, jotka on esitetty kaavaselostuksen liitteissä.

Karhakkamaan tuulivoimapuiston osayleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n tarkoittamana oikeusvaikutteisena yleiskaavana. Yleiskaavaa voidaan käyttää yleiskaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena tuulivoimaloiden alueella. Hankkeessa sovelletaan lakia ympäristövaikutusten arvioinnista eli YVA-lakia (252/2017). YVA-prosessin ja kaavaprosessin osalla noudatetaan yhteismenettelyä (MRL 9 § 3. momentti). Lapin ELY-keskus toimii menettelyssä yhteysviranomaisena, jolle Tornion kaupunki toimittaa YVA-selostuksesta jätetyt mielipiteet ja lausunnot.

Valmisteluvaiheessa laaditaan kaksi osayleiskaavaluonnosta YVA-selostuksessa esitettyjen hankevaihtoehtojen pohjalta.

- VE1: Hankealueelle rakennetaan yhteensä 48 uutta tuulivoimalaa. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä.
- VE2: Hankealueelle rakennetaan 42 uutta tuulivoimalaa. Voimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä.

Tuulivoimapuisto koostuu tuulivoimalaitoksista perustuksineen, muuntamoista, sekä voimaloita yhdistävistä maakaapeleista ja teistä. Kaava-alueen sisäinen sähkönsiirto toteutetaan maakaapeleilla ja/tai 110 kV voimajohtoilla. Hankkeen sähkönsiirtoa varten rakennetaan uusi 400 kV sähköasema. Kaava-alueelta rakennetaan 400 kV voimajohto Petäjäskosken sähköasemalle. Osayleiskaavalla ei ratkaista kaava-alueen ulkopuolista sähkönsiirtoa.

Valtaosa kaava-alueesta säilyy metsätalousalueena ja on merkitty kaavaan maa- ja metsätalousvaltaisena alueena M-1-merkinnällä ja EO/M-1 merkinnällä. Kaavassa annetaan määräyksiä voimaloiden korkeuteen ja rakentamistapaan liittyen. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus saa olla enintään 300 metriä maanpinnasta. Kaavassa on osoitettu muinaisjäänökset sm-merkinnällä ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet luo-merkinnällä.

Hankkeessa sovelletaan Espoon sopimuksen mukaista kansainvälistä kuulemismenettelyä (MRL 26 a luku). Suomen ympäristökeskus ja Ruotsin Naturvårdsverket johtavat menettelyä.

Valmisteluaineiston nähtävilläolon aikana tullaan järjestämään yleisötilaisuuksia, missä kuntalaisille ja muille kiinnostuneille annetaan mahdollisuus osallistumiseen ja vuorovaikutukseen. Alustavasti on suunniteltu, että aineisto asetetaan nähtäville 23.1.-22.3.2024 väliseksi ajaksi. Yleisötilaisuudet suunniteltu järjestettävän 21.2.2024 Karungissa ja 22.2.2024 Övertorneålla. Ruotsin puoleisen yleisötilaisuuden järjestelyistä vastaa Naturvårdsverket.

Liitteet	Kaavaluonnos VE1 ja VE2 Kaavaselostus selvityksineen ja liitteineen
Esittelijä	Kaupunginarkkitehti Ryyänen Harri
Päätösehdotus	<p>Teknisten palvelujen lautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että se päättää:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hyväksyä vastineet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatuun palautteeseen 2) hyväksyä tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluaineiston, 3) asettaa tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluaineiston julkisesti nähtäville sekä 4) pyytää valmisteluaineistoista tarvittavat lausunnot <p>Pöytäkirja pidetään kokouksessa tarkastettuna tämän asian osalta.</p>
Päätös	<p>Asiasta käydyn keskustelun aikana Liisa Koivisto esitti Heikki Rauhalan kannattamana, että päätösehdotuksen kohtia 1 ja 2 ei hyväksytä, mutta hyväksytään kohdat 3 ja 4.</p> <p>Puheenjohtaja totesi, että koska keskustelun aikana oli tehty kaupunginarkkitehdin päätösesitystä poikkeava kannatettu esitys, asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että ne lautakunnan jäsenet, jotka kannattavat kaupunginarkkitehdin tekemää päätösesitystä, äänestävät "jaa", ja ne lautakunnan jäsenet, jotka kannattavat Liisa Koiviston ja Heikki Rauhalan kannattamaa vastaesitystä, äänestävät "ei".</p> <p>Äänestysesitys hyväksyttiin.</p> <p>Nimenhuudon mukaan suoritettussa äänestyksessä annettiin 7 "jaa" ääntä (Aho Kirsti, Hannuniemi Jari, Hyöppinen Aino, Kostianen Jaana, Liikamaa Arto, Lummi Raija, Pigg Pasi) ja 3 "ei" ääntä (Koivisto Liisa, Rauhala Heikki, Tikkanen Vilho), poissa Jari Tervahauta.</p> <p>Lautakunnan päätökseksi tuli hyväksyä kaupunginarkkitehdin päätösesitys.</p>

Hyväksyttiin.

Liisa Koivisto jätti asiasta seuraavan sisältöisen eriävän mielipiteen:

Karhakkamaan tuulivoimahanke sai ennätysellisen paljon lausuntoja ja mielipiteitä koko Suomen mittakaavassa. Yleensä mielipiteitä tulee 40-60 ja Karhakkamaasta niitä tuli melkein 250, joista lähes kaikki vastustavia.

Eikä ihme, sillä kyseessä on valtavan suuri hankealue, johon suunnitellaan jättimäisiä 300 m tuulivoimaloita 60-120 m korkeudelle merenpinnasta, eli ne tulevat halkomaan taivaita 360-420 m korkeudella. Vertailun vuoksi monen torniolaisen tunteman Nivavaaran korkeus on 124 m ja Aavasaksan korkeus 242 m merenpinnasta.

Lausunnot ja mielipiteet ja niiden vastineet olivat surullista luettavaa. Lähes 250 kirjoitusta joista paistoi huolestuneisuus, hätä ja epäusko. Niitä ovat kirjoittaneet ihmiset, jotka pelkäävät mm. kotinsa, terveytensä, luonnon, eläinten, elinkeinonsa ja tulevien sukupolvien puolesta.

Monella ihmisellä on koko omaisuus kiinni talossa, jossa he eivät välttämättä voi enää asua ja jolta menee arvo, niin poismuuttamiseenkaan ei ole varaa. Lisäksi on sukupolvia asuttu täällä, ja nyt se kaikki uhataan viedä ilman mitään korvauksia ja tuhota tuleviltakin sukupolvilta. Tämä on suuri inhimillinen tragedia, kuten Kemijoki-traumakin.

Vastineet tähän hätään ovat copy-paste-tekstejä, joissa vain todetaan, että pykälien mukaan mennään. Tuulivoimaa koskeva lainsäädäntö on vanhentunutta, se on ajalta jolloin voimat oli tosi pieniä, joten se ei paljon lohduta, että sanotaan, että pykälien mukaan mennään.

Näitä ihmisten tuntoja ja näitä konsulttien tekemiä selvityksiä lukiessa tuntuu ilmeiseltä, että Karhakkamaan tuulivoimahanketta ei kannata edistää.

HAITTAVAIKUTUKSIA VÄHÄTELLÄÄN

Aineistossa haittavaikutuksia vähätellään järjestelmällisesti. Kaikesta on vain vähäistä tai kohtalaisesti haittaa, vaikka kaikki tietävät, että vaikutukset ovat oikeasti suuria tai valtavia. Maisemavaikutuksetkin on arvioitu vain kohtalaisiksi, vaikka tämä vaikuttaa kahden valtakunnan kansallisesti arvokkaaseen maisemaan, arvokkaimpaan maisemaan mitä meillä Suomessa ja Ruotsissa on. Mikäköhän konsulttien mielestä sitten voisi vaikuttaa pahemmin maisemaan, että vaikutus olisi jopa suuri?

Tällaista puhetta emme varmasti konsulttien suusta kuule, sillä heille palkan maksaa tuulivoimayhtiöt. Vaikuttaa siltä, että objektiivisuudesta on turha puhua, sillä sen lauluja laulat kenen leipää syöt. Tämä konsulttiyhtiö FCG on muuten Suomen Tuulivoimayhdistyksen jäsen ja Suomen Tuulivoimayhdistys on tuulivoimalobbari, joka rahoittaa tuulivoimatutkimusta ja tuulivoimayhtiöiden edunvalvontaa. Ei kovin objektiivista konsulttiyhtiöltä tämäkään.

HAITAT MATKAILULLE

Karhakkamaa sijaitsee kaikista Tornion tuulivoimahankkeista lähimpänä Tornionjokea ja Ruotsia, sekä kansallisesti arvokasta maisemaa rajan molemmin puolin. Ruotsin puolella vastustetaan hanketta laajasti.

Unescon maailmanperintökohteen Struven ketjun suhteen todetaan, että vaikutukset ovat kohtalaisen haitalliset ja kuten kuvasta nähtiin, voimat hipovat struven ketjua. Meillä on toivottavasti pian myös toinenkin Unescon maailmanperintökohde, nimittäin olemme hakemassa Kukkolankosken lippokalastusta Unescon maailmanperintökohteeksi yhteistyönä Ruotsin kanssa. Lisäksi suunnittelemme siltaa Kukkolankosken yli ja Kukkolankoski on matkailun kärkihankkeita. Selvityksistä puuttuu kokonaan Kukkolankosken Unesco-kohteen näkökulmasta tehty selvitys.

Havainnekuvista näkyy, kuinka voimat näkyvät Kukkolankoskelle pohjoisessa: juuri siinä suunnassa, missä myös revontulet näkyvät kun matkailijat ihailisivat niitä rannoilta tai sillalta. Matkailuyritykset ovat kauhuissaan, eikä tämä ole todellakaan linjassa matkailun kehittämisen kanssa. Selitykseksi ei riitä, että Tornio on profiloitunut itsensä yhtäkkiä teollisuuskaupungiksi. Tämä profilointi on tullut monelle torniolaiselle yllätyksenä, eikä tämä kuvaus tunnu itsestäni enää siltä kaupungilta johon itse muutin hakemaan luonnonrauhaa kaupungin viikskeestä. Tarvitsemme muitakin tulonlähteitä kuin teollisuuden.

Matkailu on otettava huomioon, sillä kaikki turistit eivät mahdu enää kauan talvikautena Rovaniemelle ja Kemiin, vaan meillekin niitä riittää. Muualla Euroopassa kesät kärsitään kuumusta, kuivuudesta ja laajoista tulipaloista, joten pohjoisen viileä kesä tulee houkuttelemaan lähivuosina tänne yhä enemmän myös kesämatkailua.

MAANVUOKRASOPIMUKSET, PURKUVAKUUDET JA KIIINTEISTÖVERO

Jos maanvuokrasopimukset ovat huonot, purkuvakuudet ovat olemattomat ja kiinteistöverot saattavat tulevaisuudessa mennä valtiolle, mitä Torniolle jää käteen? Purkamattomia voimaloita, joiden purkuvakuudet eivät riitä. Todennäköisesti tulevaisuudessa ei ole riittävää purkamista se, että puretaan vain maanpäällinen osa kuten nykyään. Luultavasti täytyy myös purkaa betoniperustus, ja se maksaa myös aivan mahdottomasti.

Kun yhtiö on pumpattu kuiviin, maanomistaja on henkilökohtaisessa konkurssissa tai hänen yhtiönsä on konkurssissa, niin purkuvastuu siirtyy kunnalle. Mistä ne rahat otetaan?

Ruotsin puolella on nyt valtava tuulivoimahanke mennyt konkurssiin ja siellä jännitetään, puretaanko ne ja kuka purkaa ja kuka maksaa vai jäävätkö ne pystyyn. Suomessa tuulivoimaloita puretaan puolivälissä niiden elinkaarta, sillä rakentaja on joutunut konkurssiin ja varaosia ei ole saatavilla. Näitä asioita voi tapahtua, ja niihin pitää varautua. En halua, että kunta ja sen veronmaksajat joutuvat maksamaan konkurssiin ajautuneiden tuulivoimapuistojen purkamisen kun tuotot on ensin pumpattu omistajille.

OMISTUSJÄRJESTELYT

Hankeella on nyt jo kolmas omistaja, ja sama todennäköisesti vain jatkuu. Nämä nykyisetkään sekavat omistussuhteet eivät herätä luottamusta. On perustettu paikallinen Ky, jonka omistaa 50% saksalainen globaali toimija (jonka omistus juontaa sveitsiläiseen yritykseen) ja 50% kolme suomalaista eläkeyhtiötä yhdessä. Emoyhtiö ja veroparatiisissa Sveitsissä oleva omistajayhtiö voi varmasti tarvittaessa pumpata tämän paikallisen yhtiön tyhjäksi ja Suomeen meille jää haitat ja riskit.

Tuulivoima maksaa meille veronmaksajille valtavasti, sillä me maksamme kantaverkon vahvistamisen niitä varten eikä tuulivoimatoimijoiden tarvitse

maksaa mitään häiitakorvauksia (esim. kiinteistön arvon alennus, melu-, välke- ja varjostushaitat, hiilinielujen häviäminen, merkittävät luontohaitat, liiketoiminnan häiriöt/estäminen, ympäristöluvan puute, maan pakkolunastus, verotuksen minimoiminen monimutkaosilla yritysjärjestelyillä jne.).

HAVAINNEKUVAT JA MELUMALLINNOKSET

Kuvauspisteitä on vähän eikä niitä ole paikoista, joihin voimat näkyvät eniten. Kuvat on otettu usein rakennuksen tai puskan takaa usein epäoleellisista paikoista. Kuvia ei ole useinkaan otettu pihasta, vaan tieltä, erityisesti Ruotsin puolella pisti silmään että rannassa on talo, jopa matkailuyritys, mutta otetaan kuva kaukaa tieltä. Kuvia pitäisi olla otettu asukkaiden ja paikallisten yritysten ja muiden toimijoiden näkökulmasta, ei ainoastaan satunnaisen ohiaajan näkökulmasta.

Entä voiko näihin havainnekuviin luottaa? Kitkiäisvaaran havainnekuvat eivät vastanneet todellisuutta ollenkaan, joten tuskin nämäkään.

Melumallinnokset on tehty tietokoneella, ja ne eivät vastaa todellisuutta. Sen tietävät melumallinnosten tekijät ja ne, jotka asuvat tuulivoimaloiden vieressä. Tämä on huomattu meilläkin Kitkiäisvaaran voimaloiden kohdalla. Etäisyys asutukseen ei ole riittävä.
